

HORIZONTAL FACILITY ЗА ЗАПАДНИ БАЛКАН И ТУРСКУ 2016-2019

*ПОДРШКА РЕФОРМАМА
И ПРИПРЕМА ТЕРЕНА
ЗА СУШТИНСКЕ ПРОМЕНЕ:
ОПШТИ ПРЕГЛЕД РЕЗУЛТАТА
ЗАЈЕДНИЧКОГ ПРОГРАМА
ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ И САВЕТА ЕВРОПЕ*

Спровођење правде

Сузбијање
привредног криминала

Борба против дискриминације
и заштита права осетљивих група

Механизам за координацију експертиза

<http://horizontal-facility-eu.coe.int>

Финансирано
од стране Европске уније и
Савета Европе

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Имплементирано од
стране Савета Европе

**HORIZONTAL FACILITY ZA
ЗАПАДНИ БАЛКАН И
ТУРСКУ
2016-2019**

*ПОДРШКА РЕФОРМАМА И ПРИПРЕМА
ТЕРЕНА ЗА СУШТИНСКЕ ПРОМЕНЕ:*

*ОПШТИ ПРЕГЛЕД РЕЗУЛТАТА
ЗАЈЕДНИЧКОГ ПРОГРАМА
ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ И
САВЕТА ЕВРОПЕ*

© 2019 Савет Европе. Сва права задржана. Лиценцирано Европској унији под условима. Ниједан део ове публикације не сме бити преведен, репродукован или пренет, ни у једном виду и ни на који начин, електронским (CD, интернет итд.) или механичким путем, укључујући фотокопирање, снимање или неки други вид складиштења информација или њиховог смештања у системе за даље преузимање, без претходног одобрења које издаје Директорат за комуникације (F-67075 Strasbourg Cedex или publishing@coe.int).

Фотографије на насловној страни:
Shutterstock.com

Фотографије: Shutterstock.com и
фотографије направљене у оквиру
програма Horizontal Facility за Западни
Балкан и Турску

Израда овог документа је финансирана средствима Заједничког програма Европске уније и Савета Европе. Ставови који су у њему изражени ни на који начин се не могу сматрати званичним мишљењем Европске уније или Савета Европе.

Август 2019.

Садржај

СПИСАК СКРАЋЕНИЦА И АКРОНИМА	5
HORIZONTAL FACILITY: СТРАТЕШКИ ИНСТРУМЕНТ ЗА ПРУЖАЊЕ ПОДРШКЕ РЕФОРМАМА НА ЗАПАДНОМ БАЛКАНУ И У ТУРСКОЈ	7
Мултисекторска питања	9
Регионална димензија	9
Увођење принципа родне равноправности	9
Организације цивилног друштва	10
ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ ПРАВДЕ	11
Заштита људских права лица лишених слободе и осуђених лица	11
Људска права и правосуђе	14
Побољшање приступа правди, независност и одговорност судства	16
Јачање квалитета и делотворности правосудног система	18
Борба против корупције, привредног криминала и организованог криминала	21
Борба против привредног криминала	22
Јачање интегритета и борба против корупције у високом образовању	24
ПРОМОВИСАЊЕ БОРБЕ ПРОТИВ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ И ЗАШТИТА ПРАВА РАЊИВИХ ГРУПА	27
Спречавање и сузбијање дискриминације у школама	27
Људска права и дискриминација	30
Јачање заштите националних мањина	31
Спречавање и борба против трговине људима	33
МЕХАНИЗАМ ЗА КООРДИНАЦИЈУ ЕКСПЕРТИЗА	35

Списак скраћеница

CDC	Competences for Democratic Culture (Компетенције за демократску культуру)
CEPEJ	European Commission for the Efficiency of Justice (Европска комисија за ефикасност правосуђа)
Convention	Европска конвенција за заштиту људских права
CSDO	Civil Society Organisation (Организације цивилног друштва)
ECM	Expertise Co-ordination Mechanism (Механизам за координацију експертиза)
ECRI	European Commission against Racism and Intolerance (Европска комисија за борбу против расизма и нетолеранције)
EU	Европска унија
European Court	Европски суд за људска права
FCNM	Framework Convention for Protection of National Minorities (Оквирна конвенција за заштиту националних мањина)
GRECO	Group of States against Corruption (Група држава против корупције – ГРЕКО)
Horizontal Facility	Horizontal Facility за Западни Балкан и Турску
LGBTI	Лезбијке, лица геј оријентације, бисексуалци, трансродна и интерсексуална лица
NGO	Невладине организације

Horizontal Facility: стратешки инструмент за пружање подршке реформама на Западном Балкану и у Турској

ПРОГРАМ	Horizontal Facility за Западни Балкан и Турску
БУЏЕТ	25,000,000 евра
ФИНАНСИРАЊЕ	Европска унија (80%) Савет Европе (20%)
ТРАЈАЊЕ	мај 2016 – мај 2019.
ГЕОГРАФСКИ ОБУХВАТ	Западни Балкан и Турска
СПРОВОДИЛАЦ ПРОГРАМА	Савет Европе

Заједнички програм Horizontal Facility, који суфинансирају Европска унија и Савет Европе, а спроводи Савет Европе, креиран је као иницијатива за сарадњу ради пружања подршке корисницима на Западном Балкану и у Турској да би се прилагодили стандардима Савета Европе и, тамо где је то релевантно, заједничким правним тековинама (acquis) Европске уније у оквиру процеса проширења.

- Програм Horizontal Facility следио је двострани приступ, који чине:
  - ▶ Техничка сарадња у облику саветовања, развоја капацитета и други видови техничке подршке који су прилагођени потребама сваког корисника да тако да се сваки од њих боље усклади са европским стандардима.
  - ▶ Механизам за координацију експертиза (ЕСМ), преко кога Савет Европе пружа додатну експертску помоћ и савете корисницима на плану секторских политика у одговор на њихове захтеве.
- Откако је отпочела реализација програма Horizontal Facility, спроведено је укупно 36 пројеката.

Horizontal Facility је спроведен као трогодишњи програм (мај 2016 – мај 2019. године), који је конкретно усредсређен на следеће три теме:

- ▶ Обезбеђивање правде;

Регионална завршна конференција програма Horizontal Facility за Западни Балкан и Турску (2016-2019), Тирана, април 2019. године

- ▶ Борба против корупције, привредног криминала и организованог криминала;
- ▶ Борба против дискриминације и заштита права осетљивих група.

Корисници програма Horizontal Facility у том периоду били су Албанија, Босна и Херцеговина, Косово,* Црна Гора, Северна Македонија и Србија.¹

Програм Horizontal Facility ослања се на препоруке Мониторинг тела Савета Европе у вези с побољшањима у домену законодавства и секторских политика у земљама корисницама која су неопходна да би те земље поступале у складу са уговорима и другим стандардима Организације. Пројекти у склопу Horizontal Facility имали су за циљ обраћање становништву у целини и као такви пружили су значајан допринос спровођењу Стратегије Европске комисије за „кредибилну перспективу проширења за појачан ангажман ЕУ са Западним Балканом“, посебно у областима заједничке оснажене сарадње и превазилажења специфичних изазова с којима се суочава Западни Балкан. На крају прве фазе програма Horizontal Facility одржана је 3. априла 2019. године у Тирани Регионална завршна конференција, на којој су се окупили сви актери како би разменили мишљења о резултатима програма. Учесници су анализирали поуке које су проистекле из спровођења прве фазе програма, разговарали о перспективама за будућу сарадњу, а разменили су и мишљења о томе шта се у даљем раду може учинити на другачији начин. Том приликом Европска унија и Савет Европе су потврдили да ће се програм Horizontal Facility наставити и да ће његова друга фаза (фаза II), која ће се спроводити од 2019. до 2022. године, представљати надоградњу резултата прве фазе и обезбедити одрживост тих резултата.

Ова брошура је заснована на резултатима спровођења Прве фазе Horizontal Facility (HF I), као и на исходима који су разматрани на Регионалној завршној конференцији.

* Овај назив је без прејудуцирања статуса и у складу је са Резолуцијом Савета безбедности Уједињених нација 1244 и мишљењем Међународног суда правде о Декларацији о независности Косова.

1. Учесће Турске било је ограничено на одабране регионалне активности.

Мултисекторска питања

Регионална димензија

Током спровођења програма Horizontal Facility, прилагођене интервенције намењене као помоћкорисницима при усклађивању са европским стандардима, постепено су употпуњаване снажнијим регионалним фокусом, у складу са захтевима институција корисника, које су то препознале као додатну вредност програма.

Како је спровођење Програма напредовало, тако су увођене специфичне активности које су побољшале регионалну мрежу и омогућиле актерима да се међусобно допуњују и уче кроз узајамну размену искустава у сличним изазовима с којима су се суочавали. Регионалне иницијативе су нарочито усредсређене на области као што су спровођење Европске конвенције за заштиту људских права (у даљем тексту: Конвенција), затвори, привредни криминал, образовање и борба против дискриминације.

Тај ојачани регионални приступ у склопу прве фазе програма Horizontal Facility утро је пут оснаженој регионалној димензији у склопу друге фазе програма.

Увођење принципа родне равноправности

Принцип родне равноправности био је саставни део спровођења овог програма.. Све активности се одвијају на основу приступа који је заснован на људским правима, уз инкорпорирање начела родне равноправности – у складу са Стратегијом родне равноправности Савета Европе – како би се узела у обзир специфична права и потребе жена и мушкараца. Инструмент за интегрисање начела родне равноправности у пројекте сарадње Савета Европе обезбедио је знање, усмеравање и средства која су неопходна за интегрисање родне перспективе у све фазе спровођења пројекта.

Током спровођења програма Horizontal Facility у областима као што су правосуђе и издржавање казни у затворским установама, посебна пажња је била посвећена развоју мера усмерених ка женама, у том смислу да се побољша њихов приступ правди и правној помоћи, да им се обезбеди здравствена заштита у затворима и да им се омогући да учествују у програмима ресоцијализације.

Прикупљени су родно разврстани подаци, укључујући податке о казненој политици која се примењује у вези с кривичним делима из области родно

заснованог насиља, што је довело не само до појачане свести о родно осетљивом правосуђу већ је и омогућило да се креирају мере за повећање заступљености жена у правосуђу. Како би се решавао могући проблем родне неравноправности, спроведена је дубинска родна анализа у оквиру једног пројекта; том анализом су била обухваћена лица лишена слободе и осуђена лица, а резултати те анализе послужиће за даље унапређење укључености родне перспективе у тој области у другој фази програма Horizontal Facility и истовремено ће побудити заинтересованост да се у склопу других пројеката у свим областима у којима се интервенише у склопу програма Horizontal Facility предузму слични кораци.

Организације цивилног друштва

Организације цивилног друштва (CSO) укључене су у свим корисницима и то представља једну од кључних претпоставки за остваривање дугорочног утицаја на развој демократског управљања и одрживост реформи.

Сарадња са организацијама цивилног друштва зајемчена је у складу са Смерницама Савета Европе о учешћу организација цивилног друштва у сарадничким активностима Савета Европе, као и у складу са Смерницама Европске комисије за подршку ЕУ цивилном друштву у земљама у процесу проширења.

Организације цивилног друштва биле су укључене у спровођење програма рехабилитације затвореника, обликовање реформи у правосуђу, праћење и надзор над изборним трошковима и у побољшање извештавања о сукобу интереса. Те организације су такође одиграле важну улогу, кроз програм Horizontal Facility, у јачању заштите људских права, борби против трговине људима и дискриминације тако што су дефинисале постојеће изазове и предлагале решења јавним властима.

Тема I: **Обезбеђивање правде**

---

*Буџет: 12,34 милиона евра
Обим: 17 пројеката*

Пројекти у наведеној области усредсређени су на затворе и на полицију (укључујући заштиту људских права у обављању полицијског посла, здравствену заштиту у затворима и механизме заштите од мучења и злостављања), стандарде људских права у области правосуђа, где се тежиште ставља на појачану примену судске праксе Европског суда за људска права (Европског суда), приступ правди, независност и одговорност судства (уз нагласак на јачање независности, одговорности и професионалности у правосудном систему).

Заштита људских права лица лишених слободе и осуђених лица

Пружена је подршка корисницима да своје секторске политике, институције и праксу још више ускладе с препорукама Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања.

Остварени резултати:

- ▶ појачани су механизми заштите и пракса у погледу отклањања злостављања у затвору и у полицијском притвору;
- ▶ побољшана је здравствена заштита затвореника у затворима и специјализованим установама;
- ▶ појачана је рехабилитација и социјална реинтеграција затвореника;
- ▶ већи нагласак стављен је на рањиве групе и жене у затворима и специјализованим установама;
- ▶ побољшано је поступање према пацијентима у психијатријским установама;
- ▶ даља професионализација и развој капацитета затворског и полицијског особља, које је између осталог оспособљено да се ухвати у коштац с проблемом радикализације у затворима.

„Размена најбоље европске праксе на плану заштите људских права омогућиће да се боље обавља полицијски посао и помоћи ће нам да се успешно ухватимо у коштац са сличним проблемима у будућности и да оснажимо партнерство с грађанима.“

Хисни Шаља (Hysni Shala), капетан Косовске полиције

Најважнија достигнућа:

- ▶ захваљујући Приручнику за ментално здравље и Стратегији спречавања самоубиства појачана је нега коју затвореницима с
- ▶ менталним здравственим проблемима пружа обучено здравствено особље (Албанија);
- ▶ боље се управља затворима и поступа према рањивим групама затвореника, посебно према малолетницима и женама, захваљујући специјализованом особљу које је обучено по новом наставном плану и програму почетне и трајне обуке, укључујући обуку о руковођењу и управљању, као и обуку за запослене који раде с малолетним затвореницима и женама које издржавају казну затвора (Албанија);
- ▶ више затвореника се социјално реинтегрише и враћа у законите животне токове захваљујући активности обученог особља које је оспособљено да израђује индивидуалне планове за издржавање казне (Албанија);
- ▶ повећан је капацитет за одрживу обуку затворских и полицијских службеника, као и здравственог особља, о томе како да поступају с

лицима лишеним слободе. Виши је ниво здравствене заштите у затворима, посебно када је реч о поступању с ментално оболелим учиниоцима кривичних дела (Босна и Херцеговина);

- ▶ око 450 припадника затворског особља и полицијских службеника прилагодило је своје методе рада европским стандардима у погледу односа према затвореницима, тако да раде на њиховој рехабилитацији, а не кажњавају их (Босна и Херцеговина);
- ▶ готово 90% здравственог особља, као и лица која нису здравствени радници продубило је своје знање о нези форензичких пацијената. Захваљујући томе усвојен је појам индивидуалног плана лечења и побољшана је свакодневна пракса, као што је претраживање и обрада притужби (Босна и Херцеговина);
- ▶ развијена је прва Стратегија за превенцију самоубистава како би се заштитили затвореници од самоповређивања, самоубистава и злостављања. Обуку у области затворске етике и заштите менталног здравља похађало је 50% целокупног здравственог особља у затворима (Косово);
- ▶ ревидирано Административно упутство и Стандардне оперативне процедуре пружају бољи оквир за обављање полицијског посла у складу с начелима заштите људских права, уз узимање у обзир стандарда Савета Европе (Косово);
- ▶ примењују се програми рехабилитације у којима се главни нагласак ставља на најрањивије припаднике затворске популације – жене, припаднике мањинских група и наркомане. У затвору су обучене циљне групе затвореника, што је повећало њихове могућности да пронађу посао на локалном тржишту рада (Црна Гора);
- ▶ уведен је појам „динамичке безбедности“ како би се промовисала боља комуникација и интеракција затворског особља са затвореницима на основу високих стандарда професионалне етике и поштовања људских права (Северна Македонија);
- ▶ како би се боље поступало према специфичним групама, развијени су модули поступања према женама које су учиници кривичних дела, према затвореницима који су осуђени на доживотну или неку другу дугу казну затвора, према насилним учиниоцима кривичних дела и учиниоцима сексуалних деликата, а ти модули су успешно испробани у одабраним затворима (Северна Македонија);
- ▶ заштита људских права у обављању полицијског посла појачана је захваљујући изградњи капацитета за обуку полиције у погледу различитих тема које се односе на полицијску етику, спречавање злостављања и управљање полицијом. Новоуспостављени

- ▶ механизам за спољни надзор (ЕОМ) данас обезбеђује неопходна средства за разматрање навода о кршењима људских права која проистичу из поступака службеника Министарства унутрашњих послова који имају полицијска овлашћења, као и припадника судске полиције (Северна Македонија);
- ▶ развијена су и успешно тестирана у пилот-затворима два нова програма понашања осуђеника, која омогућују затвореницима да се лакше интегришу у друштво пошто буду отпуштени из затвора (Србија);
- ▶ развијени су планови за индивидуално поступање и инструменти за процену ризика приликом поступања с пацијентима који имају психијатријске проблеме како би се боље поступало према затвореницима с менталним тешкоћама (Србија);
- ▶ Министарство здравља је припремило нову Стратегију менталног здравља, у којој су утврђени приоритети какоби се побољшала заштита менталног здравља (Србија).

„Приручник за обуку намењен затворским службеницима о основним надлежностима и оперативним процедурама, као и Приручник о управљању затвореницима и унапређењу људских права у затвореном окружењу помажу нам да се лакше суочимо са изазовима и да предузмемо неопходне кораке у свом свакодневном раду и да истовремено јачамо поверење и добре односе између затворских службеника и осуђеника.“

Муамер Мехић, службеник за третман затвореника у КПЗ Зеница (Босна и Херцеговина)

Људска права и правосуђе

Пројекти који се спроводе у овој области усредсређени су на то да се корисницима помогне да се њихове секторске политике, институције и праксе даље усклађују с Конвенцијом, судском праксом Европског суда и мишљењима Европске комисије за демократију путем права (Венецијанска комисија).

„Овај пројекат је један од најуспешнијих у смислу утицаја који је имао и промена које су наступиле као резултат његовог спровођења.“

Артур Метани, општи државни тужилац Албаније

Остварени резултати:

- ▶ боља усклађеност законодавства и праксе са Конвенцијом;
- ▶ већа делотворност домаћих правних лекова ради спречавања повреда права по Конвенцији;
- ▶ појачани домаћи капацитети за спровођење Конвенције на домаћем нивоу;

Тренинг о борби против злостављања кроз имплементацију Истанбулског протокола, Будва, јун 2018. године

„Судске одлуке су квалитетније када је реч о образложењу које се у њима наводи и када је реч о примени судске праксе Европског суда за људска права.“

Драгољуб Драшковић, председник Уставног суда Црне Горе

Најважнија достигнућа:

- ▶ закључен је случај Манушаће Путо и остали. Тражене мере нуде надокнаду за имовину и извршење одлука домаћих судова у којима се признаје право на надокнаду имовине (Албанија); измењен је и допуњен Закон о државном тужиоцу, чиме је оснажен
- ▶ капацитет домаћих установа да делотворно изврше пресуде Европског суда (Албанија);
- ▶ знање о судској пракси Европског суда стекло је 800 судија, тужилаца и адвоката. Обуку у погледу истраге предмета који се односе на злостављање похађало је 60% тужилаца и саветника, а 40% свих регистрованих адвоката похађало је обуку у погледу примене Конвенције (Црна Гора);
- ▶ у универзитетском образовању ојачана је димензија заштите људских права кроз измену наставног плана и програма правног факултета и кроз додатно увођење садржаја који се односе на

³ Кроз програм Horizontal Facility успостављена је сарадња између државног тужиоца Албаније и Одељења Савета Европе за извршење пресуда Европског суда за људска права, што је допринело томе да Комитет министара СЕ у септембру 2018. године донесе одлуку о помном надзору над општим мерама у прецедентном случају Manushaqe Puto and Others, чиме је Комитет министара признао да су постојећи механизми компензације у Албанији функционални и делотворни.

- заштиту људских права (Црна Гора);
- ▶ обуку из програма људских права похађало је 400 професионалних правника, који су тако побољшали своје знање о томе како бранити имовинска права, како заштитити жене које су жртве насиља у породици, а учили су и о праву на суђење у разумном року у складу с европским стандардима. Сачињен је и уџбеник о томе како делотворно користити постојеће правне лекове и тако помоћи у извршењу пресуда Европског суда (Србија);
  - ▶ обуку из области примене стандарда Конвенције похађало је 230 професионалних правника и на основу тога је формирана интерна база инструктора како би се спроводила колегијална обука и како би се тужиоцима и судијама пренело знање о тумачењу судске праксе Европског суда (Северна Македонија);
  - ▶ Комитет министара Савета Европе закључио је случај Селмани и остали, што је имало за последицу конкретну промену праксе Уставног суда у вези са усменим рочиштима како би се избегле сличне повреде права (Северна Македонија).

Побољшање приступа правди, независност и одговорност судства

Пројекти који су спроведени у овој области допринели су напорима корисника у погледу јачања независности, одговорности и професионализма правосудног система у складу са Акционим планом Савета Европе за 2016–2021. о јачању судијске независности и непристрасности и судском праксом Европског суда, а и олакшали су реализацију препорука Групе држава против корупције (ГРЕКО) и Венецијанске комисије.

Остварени резултати:

- ▶ појачани капацитети високих савета судства и високих савета тужилаца за решавање етичких питања;
- ▶ појачани капацитети за пружање бесплатне правне помоћи, што обухвата запослене у Министарству правде и у невладиним организацијама (НВО), који могу професионално да одлучују о захтевима за бесплатну правну помоћ, чиме се побољшава приступ правди;
- ▶ појачана јемства за независне и непристрасне судове односно трибунале захваљујући развоју инструмената за заштиту судија и тужилаца од непримерених притисака и за јачање професионалне културе непристрасности.

Регионална зимска академија људских права за студенте правних факултета, Шабац, март 2019. године

„Знање које су тужиоци стекли кроз ове активности веома је важно, а обука која је прилагођена потребама свих битно је појачала наше капацитете.“

Гордана Јанићијевић, заменик Републичког јавног тужиоца у Србији

Најважнија достигнућа:

- ▶ независност и одговорност судија појачани су кроз професионалну евалуацију судија (извршена је евалуација 41 судије и 13 судија је унапређено) у склопу новог транспарентног система (Црна Гора);
- ▶ након усвајања Етичког кодекса тужилаца уследило је увођење нових метода рада захваљујући деловању етичких одбора Судског, односно Тужилачког савета (Црна Гора);
- ▶ развијен је свеобухватан наставни план и програм и утврђен материјал за обуку у којима су обухваћени целокупно знање и вештине неопходни за решавање захтева за правну помоћ, укључујући модуле о родној свести и специфичним потребама рањивих група (Северна Македонија);
- ▶ организована је прва професионална обука за 51 представника Министарства правде, што обухвата готово све запослене у регионалним канцеларијама, као и за представнике регистрованих невладиних организација и Адвокатске коморе (Северна Македонија);
- ▶ на основу препоруке GRECO, 100 судија и 200 тужилаца обучено је да идентификује непримерен притисак, поднесе извештај о њему и боље му се супротстави у настојању да се повећа поверење јавности у правосудни систем (Србија);
- ▶ организован је специфичан модул о женама судијама и тужиоцима које су жртве непримереног притиска како би се скренула пажња на питања родне равноправности и узнемиравања у тужилаштвима, као и у контексту истрага (Србија).

Јачање квалитета и делотворности правосудног система

Пројекти који су примењени у овој области допринели су спровођењу кључних аспеката реформе правосуђа уз коришћење инструмената и методологије Европске комисије за ефикасност правосуђа (СЕРЕЈ) на нивоу судова и других институција.

Остварени резултати:

- ▶ напредак у успостављању конзистентне методологије у судству што омогућује да се прикупљају статистички правосудни подаци помоћу стандарда СЕРЕЈ у судовима и у саветима судства;
- ▶ побољшано знање о функционисању правосудних система уз боље статистичке податке који омогућују да се секторска политика рационално креира;
- ▶ појачане мере за побољшање система управљања предметима и општа употреба е-правосуђа;
- ▶ појачане мере које правосудне институције примењују да би спроводиле реформе (мапа судова, побољшано коришћење информационе технологије итд.) и да би повећале степен задовољства корисника судова.

Пројекат КоСЕЈ обезбедио је досад најтачније податке у вези с правосуђем па је самим тим улога тог пројекта пресудно важна за будући рад Министарства.

Теа Бљакај (Блакај), представница Министарства правде (Косово)

Најважнија достигнућа:

- ▶ корисници и партнери, укључујући грађанско друштво, схватају и користе индикаторе и методологију СЕРЕЈ како би прикупили и анализирали поуздане и конкретне статистичке податке неопходне за идентификовање проблема и утврђивање дугорочних решења (Албанија, Косово);
- ▶ дубинска анализа функционисања правосудног система на основу најновијих поузданих статистичких података омогућила је да се утврде недостаци, као и да се утврде препоруке које су коришћене као чврста основа за реформе у правосудном сектору (Косово).
- ▶ представљена је релевантна европска пракса ради пружања подршке развоју система управљања предметима (Албанија, Косово).
- ▶ председници судова и запослени у судовима обучени су да

Представљање другог СЕПЕЈ извештаја о правосудном систему на Косову, Приштина, март 2019. године

конкретније схвате своју улогу у управљању судовима (Албанија, Косово).

- ▶ побољшани су капацитети судова да користе инструменте који су им неопходни за побољшање квалитета услуга које пружају, посебно када је реч о анкетама које се користе међу корисницима (Албанија);
- ▶ побољшани су капацитети медија и правосуђа да међусобно комуницирају и повећају поверење јавности (Албанија).

„Извештаји о новој схеми евалуације за судије и тужиоце помажу ми у мом свакодневном раду да утврдим показатеље за вредновање резултата рада судија и да на основу тих показатеља спроведем евалуацију.“

Брикена Укперај, чланица Високог савета правде (Албанија).

Тренинг о истражном суђењу о прању новца, Драч, фебруар 2019. године

Тема II:

Борба против корупције, привредног криминала и организованог криминала

***Буџет: 4,01 милион евра
Опсег: шест пројеката***

Програм Horizontal Facility у три корисника (Албанији, Црној Гори и Северној Македонији) био је усмерен на борбу против корупције, прања новца и финансирања тероризма, што је пре свега обухватило мере за побољшање транспарентности у финансирању политичких странака, системе за пријаву имовине, развој националне процене ризика и развој капацитета финансијско-обавештајних јединица.

Поред тога, у три корисника (Косово, Црна Гора и Северна Македонија) реализовани су специфични пројекти како би се пружила подршка властима у утврђивању оквира интегритета у систему високог образовања и спречавању корупције у образовању.

„У програму Horizontal Facility заиста се све своди на људе – правда, односно ваљано правосуђе значи да грађани могу да се осећају сигурно да ће их њихов правни систем делотворно заштитити од неправде и злоупотреба. Непостојање корупције и привредног криминала значи да ће грађани имати на располагању више финансијских ресурса за пружање суштински значајних услуга.“

Изјава Лизелоте Исаксон (Liselotte Isaksson), начелнице Сектора у Генералном директорату Европске уније за суседску политику и проширење (DG NEAR), у закључцима које је изнела на Регионалној завршној конференцији.

Борба против привредног криминала

Пројекти у овој области пружили су подршку властима у спровођењу мера за спречавање корупције и истрагу корупције и прања новца тако што су се ухватили у коштац с недостацима које су у својим проценама идентификовали Комитет експерата за процену мера против прања новца и финансирања тероризма и GRECO.

- ▶ појачани законодавни оквири за пријављивање имовине, финансирање политичких странака и борбу против прања новца;
- ▶ побољшани оквири интегритета за судство, полицију и посланике у парламентима захваљујући развоју етичких смерница и кодекса понашања / смерница за посланике;

Успостављање електронског система за пријављивање имовине у Албанији, Тирана, април 2019. године

- ▶ предузети су снажнији кораци ка одузимању незаконито стечене имовине и побољшању система управљања;
- ▶ појачани су капацитети државне управе и агенција за борбу против корупције на плану спречавања корупције и борбе против ње;
- ▶ постављени су основи на темељу којих ће националне финансијско-обавештајне управе моћи да предузимају ефикасније мере у борби против прања добити стечене криминалом и финансирања терористичких активности;
- ▶ појачани су капацитети надлежних органа за борбу против прања новца и финансирања тероризма.

„У оквиру програма Horizontal Facility и уз помоћ Савета Европе развили смо Регистар стварних власника, који ће нам истински помоћи у процени ризика, провери података о власништву и корисној размени података са актерима из суседних земаља како бисмо остварили наше заједничке циљеве.“

Блажо Трендафилов, директор Финансијско-обавештајне управе (Северна Македонија)

Најважнија достигнућа:

- ▶ Закон о финансирању политичких странака и Кривични законик су измењени и допуњени узимајући у обзир препоруке Савета Европе, а председник Владе је донео указ којим се забрањује политичким странкама да користе државне ресурсе у предизборној кампањи за страначке сврхе (Албанија);
- ▶ капацитети органа за спровођење закона у погледу борбе против прања новца и корупције оснажени су захваљујући практичним смерницама, радионицама и обуци о праћењу и конфискацији (илегално стечене) имовине (Албанија);
- ▶ у складу са саветом добијеним у склопу Пројекта борбе против привредног криминала формирана је специфична надзорна јединица у склопу Централне изборне комисије како би се оснажили капацитети Комисије да надзире финансирање предизборних кампања (Албанија);
- ▶ постигнут је напредак у смислу спречавања сукоба интереса и осигурано је да Парламент, судство и полиција примењују етичке стандарде. Усвојене су етичке смернице које се односе на те три циљне групе (Црна Гора);
- ▶ потписан је Меморандум о разумевању између Агенције за спречавање корупције и Државне ревизорске установе, захваљујући коме је

побољшана међуинституционална сарадња, посебно када је реч о контроли финансирања политичких странака и предизборних кампања (Црна Гора);

- ▶ судије и полицијски службеници стекли су специјалистичка знања и вештине захваљујући посвећеној обуци у погледу примене мера за заштиту узбуњивача у парничном и кривичном поступку (Црна Гора);
- ▶ у склопу новог приступа борби против прања новца и финансирања тероризма припремљени су Стратегија и Акциони план за борбу против прања новца, који узимају у обзир међународне стандарде и међународну добру праксу (Северна Македонија);
- ▶ постигнут је напредак ка формирању Регистра стварних власника како би се евидентирали законити власници и како би се на тај начин знало ко контролише или ко поседује неку имовину. Упоредо с тим утврђене су смернице за приватни сектор које су постале доступне релевантним актерима како би се повећала транспарентност и поједноставио приступ информацијама (Северна Македонија);
- ▶ предузете су регионалне активности које су допуниле напоре корисника на плану продубљивања заједничког разумевања стандарда и упоредне праксе како би се идентификовали ризици од финансирања тероризма и како би се успоставио делотворан надзор над непрофитним организацијама. То је помогло у преношењу добре праксе од једног до другог корисника. Сви корисници, укључујући Турску, учествовали су у регионалним активностима.

Јачање интегритета и борба против корупције у високом образовању

Пројекти у овој области пружили су помоћ националним и регионалним напорима за креирање и/или јачање секторске политике борбе против корупције и оквира интегритета у високом образовању, у складу с Препоруком Комитета министара Савета Европе о обезбеђивању квалитета образовања, као и у складу с базом знања Паневропске платформе Савета Европе о етици, транспарентности и интегритету у образовању (ETINED).

Остварени резултати:

- ▶ појачани оквири интегритета за спречавање корупције у високом образовању;
- ▶ конципиран је иновативан законодавни оквир за очување академског интегритета;
- ▶ појачана је свест о предностима стандарда интегритета и етике међу главним актерима у образовању, укључујући студенте, академско особље и административну управу.

Семинар "Интегритет у високом образовању - изазов за универзитетске управе", Будва, децембар 2018. године

„Као представник једне организације цивилног друштва могу да кажем да смо овим пројектом јасно показали да институције и систем могу да удруже снаге и да могу делотворно заједно да раде.“

Зоран Вујичић, представник НВО Грађански савез (Црна Гора)

Најважнија достигнућа:

- ▶ израђени су модели етичких кодекса за студенте, академско особље и управу универзитета и предочени Министарству образовања, науке и технологије. Те моделе су подржали и јавни универзитети (Косово);
- ▶ на универзитетима су организоване конференције и јавне дебате пропраћене дигиталним материјалом и промотивним материјалом на интернету, као и практичним курсевима за студенте (Косово, Црна Гора, Србија);
- ▶ припремљен је Закон о академском интегритету како би се уредило питање различитих облика академски недоличног понашања, укључујући плагирање и неетичко понашање и са циљем увођења минималних стандарда за заштиту академског интегритета у високообразовним институцијама; тај закон је усвојен у марту 2019. године (Црна Гора);
- ▶ развијен је посебан курс за додипломске и постдипломске студије о интегритету, етици и транспарентности (Србија); Онлајн курсеви о академском интегритету (обавезни за полазнике прве године студија) који су намењени и студентима и наставном особљу на Универзитету Црне Горе.

Обележавање Дана борбе против насиља у школама, Тирана, новембар 2018. године

Тема III:

Промовисање борбе против дискриминације и заштита права рањивих група

Буџет: 5,53 милиона евра

Опсег: 13 специфичних пројеката

Пружена је подршка борби против расизма, насиља у школама, сегрегације и екстремизма у образовном систему, подршка раду институција заштитника грађана, борби против трговине људима (где је тежиште стављено на пружање помоћи жртвама трговине људима) и борби против различитих облика дискриминације, као што је дискриминација на основу припадности националној мањини или дискриминација на основу сексуалне оријентације или родног идентитета.

Спречавање и сузбијање дискриминације у школама:

Пројекти остварени у овој области пружили су помоћ властима, пре свега у домену спровођења препорука Европске комисије против расизма и нетолеранције (ECRI), Оквирне конвенције о заштити националних мањина и комесара за људска права.

Остварени резултати:

- ▶ пружен је допринос образовној политици заснованој на чињеницама, која је у складу с начелима недискриминације и равноправности;
- ▶ у пилот-школама уведене су специфичне антидискриминаторне мере, укључујући стратегије и одговоре на насиље у школама, да би потом те мере биле уведене као део стандардне праксе и на националном нивоу;
- ▶ појачани су капацитети пилот-школа за јачање демократске културе у складу с начелима недискриминације и равноправности;
- ▶ у пилот-школама је уведен Оквир компетенција за демократску културу Савета Европе (CDC).

„Променила се атмосфера у односима између ученика и наставника, тако да је постала у већој мери пријатељска и заснована на сарадњи. Родитељи и заједница постали су активнији у школском животу. Ученицима се помаже да буду укључени у активности (борбе против насиља у школама). Наше виђење те појаве се променило.“

Социјални радник из Албаније

Најважнија достигнућа:

- ▶ Препоруке о насиљу у школама интегрисане су у нови Закон о правима и заштити детета, као и у „Националну агенду за права детета 2017–2020“, а 21. новембар је проглашен за национални Дан борбе против насиља у школама. Различитим активностима обухваћено је више од 14.000 грађана и младих људи (Албанија);
- ▶ Комисија за акредитацију модула за обуку и наставних програма за период 2017–2021. акредитовала је Програм обуке наставника са циљем смањења насиља у школама након што је тај програм опробан за 210 наставника из 21 пилот-школе (Албанија);
- ▶ пилот-пракса борбе против насиља биће уведена у све школе на основу Заједничке инструкције Министарства образовања и Министарства финансија и економије за школску 2019–2020. годину (Албанија);
- ▶ Препоруке за политике са мапом пута заунапређење квалитетног образовања у мултиетничким друштвима у Босни и Херцеговини подржала су сва министарства надлежна за образовање; ове препоруке се заснивају на студијској процени, фокус групама и подршци за примену мера којима је циљ хватање у коштац с проблемом етничке сегрегације у систему формалног образовања у девет пилот-школа (Босна и Херцеговина); израђен је наставни план и програм обуке на радном месту

Тренинг и вршњачка размена за 40 чланица и чланова српских пилот школа, Будимпешта, јул 2018. године

за наставнике (намењен просветним радницима на свим нивоима предуниверзитетског образовања) и спреман за национални процес акредитације (Црна Гора); развијена је Мапа пута за јачање демократске културе у школама како би се на основу ње информисали креатори образовних политика и како би их она усмерила у погледу тога како треба јачати демократску културу на нивоу наставног плана и програма, педагогије, оцењивања, образовања наставника и кроз целокупан школски приступ (Црна Гора);

- ▶ две стотине наставника, директора школа, психолога и представника заједница из 20 пилот-школа похађало је обуку у области заштите људских права, борбе против насиља у школама, социјалне инклузије и уношења родне перспективе у све сфере образовања. Поред тога, 26. април је проглашен за званични Дан различитости и инклузије (Косово);
- ▶ Министарство образовања, науке и технологије одобрило је Мапу пута, укључујући препоруке за секторске политике које подржавају демократску културу у школи и поштовање различитости (Косово);
- ▶ У организовању обележавања 11. октобра као националног Дана инклузије учествовало је 26 пилот-школа, 1.000 просветних радника и више од 10.000 припадника заједнице. Поред тога, 200 наставника је похађало обуку о томе како да предају демократију и људска права и како да граде мултидисциплинарно знање кроз ваннаставне активности после које су им издати сертификати (Црна Гора);
- ▶ Референтни оквир компетенција Савета Европе за демократску културу у потпуности је прихваћен и интегрисан у наставне и ваннаставне активности у 20 пилот-школа, а Министарство образовања је подржало препоруке да се ти резултати што шире примене у пракси. У ревидирање стандарда квалитета образовања у вези са образовањем за демократију

- укључено је 2.150 ученика и 250 наставника (Србија);
- ▶ на основу експертизе Савета Европе припремљене су смернице за адекватну заступљеност националних мањина у обавезним курикулумима, као и стандардима и уџбеницима за основне и средње школе (Србија);
  - ▶ постигнута је досад невиђена медијска пажња, кроз коју је информисано најмање 100.000 грађана у свим деловима Србије, укључујући и националне мањине, с обзиром на то да су извештаји објављени и на мањинским језицима(Србија).

„Министарство образовања, науке и технолошког развоја је изузетно, изузетно задовољно резултатима овог пројекта и већ размишљамо о томе како се он може наставити.“

Анамарија Вичек, државни секретар у Министарству образовања, науке и технолошког развоја Републике Србије

Људска права и дискриминација

Пројекти који су спроведени у овој области усредсређени су на пружање помоћи корисницима како би они још више ускладили своје секторске политике и праксу са Конвенцијом и Препорукама комесара за људска права и ECRI.

Остварени резултати:

- ▶ оснажена је институција заштитника људских права за борбу против дискриминације;
- ▶ остварен је напредак у спровођењу препорука ECRI кроз циљану обуку о спречавању дискриминације на основу сексуалне оријентације и родног идентитета.

„Ово је први пут да су активности биле директно усмерене ка адвокатима и да су наше аналитичке вештине допринеле квалитету многобројних нацрта у вези са случајевима дискриминације.“

Адвокат из Институције омбудсмана за људска права Босне и Херцеговине

Најважнија достигнућа:

- ▶ ради спречавања и борбе против дискриминације на основу сексуалне оријентације и родног идентитета формиран је међуресорни тим за надзор над спровођењем Националног акционог плана за лица лезбијске, геј, бисексуалне, трансродне и интерсексуалне оријентације (LGBTI) и више од 150 полицијских службеника је обучено да идентификује злочине из мржње према LGBTI лицима и да се ухвати у коштац с решавањем тих злочина (Албанија);
- ▶ израђен је приручник за „Полицијско поступање у случајевима кривичних дела почињених из мржње према LGBTI особама: обука за професионални полицијски одговор“ и овај приручник је интегрисан у наставни план и програм Академије безбедности за сталну обуку полицијских службеника (Албанија);
- ▶ појачани су капацитети Институције омбудсмана за људска права за спречавање и борбу против дискриминације. Израђен је Приручник за борбу против дискриминације и уведен је механизам за прикупљање података (Босна и Херцеговина);
- ▶ оснажен је дијалог између институција омбудсмана и 43 јавне установе на централном, регионалном и општинском нивоу и успостављене су тешње везе са судством како би се побољшао квалитет пресуда националних судова (Босна и Херцеговина);
- ▶ појачана је сарадња између институција омбудсмана, Националне агенције за равноправност полова и центара за равноправност полова Федерације БиХ и Републике Српске ради успешније борбе против родно заснованог насиља (Босна и Херцеговина).

Јачање заштите националних мањина

Пројекти су усредсређени на пружање помоћи у примени Препорука комесара за људска права, као и оних препорука које су проистекле из мониторинга у склопу Оквирне конвенције о националним мањинама и Европске повеље о регионалним и мањинским језицима.

Остварени резултати:

- ▶ ојачани су капацитети установа које се баве заштитом припадника националних мањина;
- ▶ унапређени су законски оквири за заштиту права националних мањина;
- ▶ побољшани су интеркултурални дијалог и институционална координација међу релевантним актерима.

Прво такмичење основних школа о националним мањинама у Босни и Херцеговини, Прњавор, фебруар 2019. године

„Овај пројекат је истински допринео побољшању положаја националних мањина у Босни и Херцеговини. Сведоци смо изградње капацитета тела која представљају мањине, боље комуникације између Министарства за људска права и избеглице БиХ и организација цивилног друштва на терену, као и другачије перспективе коју су медији прихватили када је реч о националним мањинама у Босни и Херцеговини.“

Тихомир Кнежичек, члан Савета националних мањина Босне и Херцеговине

Најважнија достигнућа:

- ▶ усвојен је Оквирни закон о заштити националних мањина, којим је укинута диференцијација између националних мањина и етно-лингвистичких заједница и уведено девет националних мањина и начело самоодређења (Албанија);
- ▶ основана је Група за координацију мањина, под покровитељством Министарства за људска права и избеглице, као први званични форум за побољшање дијалога између мањина и власти (Босна и Херцеговина);
- ▶ пет локалних самоуправа (Брчко, Приједор, Прњавор, Сарајево и Тузла) добило је подршку кроз мале грантове за промоцију културе, језика, традиција националних мањина, као и за њихово учешће у јавном животу (Босна и Херцеговина);
- ▶ Закон о националним саветима националних мањина измењен је и допуњен у складу с препорукама Оквирне конвенције за заштиту

националних мањина (Србија);

- ▶ у припреми су смернице за коришћење језика мањина у образовању, државној управи и судству (Србија);
- ▶ пет локалних самоуправа (Босилеград, Бујановац, Медвеђа, Сомбор и Врање) добило је подршку кроз мале грантове за промоцију језика мањина у образовању, државној управи и систему правосуђа, укључујући промоцију језичког наслеђа и идентитета и постављање двојезичних топографских знакова (Србија).

Спречавање и борба против трговине људима

Пројекти су усредсређени на помоћ у примени препорука Групе експерата за акцију против трговине људима.

Остварени резултати:

- ▶ ојачани су капацитети инспектората за рад и кључних актера у борби против трговине људима за спречавање трговине људима са циљем радне експлоатације;
- ▶ остварен је напредак у унапређењу приступу накнадама за претрпљени бол за жртве трговине људима

„У Србији овај пројекат представља пионирски рад у спречавању и борби против трговине људима у сврху радне експлоатације зато што инспектори рада и тржишни инспектори раније нису били укључени у ову област, нити су били обучени за то.“

Митар Ђурашковић, национални координатор за борбу против трговине људима (Србија)

Најважнија достигнућа:

- ▶ обуку у вези с питањима која се односе на трговину људима похађало је 60% свих инспектора рада у Србији и 90% инспектора рада у Северној Македонији;
- ▶ остварена је тешња сарадња међу кључним актерима који се баве борбом против трговине људима и између одредишта жртава / места одакле жртве потичу како би се обезбедила боља заштита права жртава трговине људима у Северној Македонији и Србији;

Радионица о индикаторима за откривање и прелиминарно идентификовање деце жртва трговине људима, Скопје, фебруар 2019. године

- ▶ постигнут је напредак у изради законодавства које обезбеђује приступ државном фонду за надокнаде жртвама криминала, укључујући жртве трговине људима (Северна Македонија);
- ▶ професионални правници и други кључни актери у борби против трговине људима сада боље разумеју како да жртвама обезбеде приступ компензацији (Северна Македонија, Србија).

„У професионалном смислу, за мене је веома важно учешће у овом пројекту зато што ми је он омогућио да побољшам своје знање и умеће у области борбе против трговине људима. Сада имам нове приступе који ће ми омогућити да мој рад буде делотворнији.“

Фатиме Битићи (Fatime Butiqi), Државни инспекторат рада (Северна Македонија)

Посета делегације Венецијанске комисије и ОБЕС/ОДИХР Албанији, Тирана, септембар 2018. године

Механизам за координацију експертизе

Ад хок савети и експертиза пружају се у склопу Механизма за координацију експертизе (ЕСМ) онда када се упути захтев за законодавну анализу и помоћ која је у вези с том анализом. Органи и одељења Савета Европе пружају експертску помоћ и савете у области креирања секторске политике у одговор на конкретне захтеве у областима као што су: спровођење правде, борба против привредног криминала, борба против дискриминације и заштита права осетљивих група, као и слобода изражавања и медији, поред уставних питања која спадају у надлежност Венецијанске комисије.

Током три године, колико се овај механизам примењује, добијен је укупно 21 захтев, од чега се 14 захтева односило на стручну помоћ Венецијанске комисије, док се седам захтева односило на помоћ других тела Савета Европе, укључујући Канцеларију специјалног представника генералног секретара за миграције.

■ Кључна остварења обухватају:

- ▶ На својој пленарној седници 14–15. октобра 2016. године Венецијанска комисија је усвојила упутство *amicus curiae* о Закону о третману имовине и завршетку поступка накнаде имовине (Албанија);

- ▶ На својој пленарној седници 14–15. октобра 2016. године Венецијанска комисија је усвојила упутство *amicus curiae* о методу избора чланова Дома народа Федерације Босне и Херцеговине, одговарајући тиме на захтев који јој је упутио Уставни суд Босне и Херцеговине;
- ▶ На својој пленарној седници 9–10. децембра 2016. године Венецијанска комисија је усвојила упутство *amicus curiae* о Закону о привременој евалуацији (или „провери“) судија и тужилаца у Албанији, чиме је одговорила на захтев који јој је упутио Уставни суд Албаније;
- ▶ Након што јој је Државна изборна комисија Северне Македоније у марту 2017. упутила захтев, Венецијанска комисија је тамо упутила експерта како би он помогао у управљању локалним изборима и њиховој организацији;
- ▶ У Црној Гори је усвојен Закон о странцима у складу с препорукама Канцеларије специјалног представника генералног секретара Савета Европе за питања миграција, што представља позитиван напредак у укупној заштити права миграната у Црној Гори;
- ▶ На својој пленарној седници 16–17. марта 2018. године Венецијанска комисија је усвојила Мишљење о Нацрту закона о спречавању и заштити од дискриминације у Северној Македонији;
- ▶ Кључним правосудним институцијама у Северној Македонији, укључујући Савет судства, Савет тужилаца и Врховни суд пружени су стручни правни савети и савети у домену креирања секторске политике како би се унапредили актуелни реформски процеси у области правосуђа;
- ▶ Након помоћи коју је Венецијанска комисија пружила током поступка израде нацрта амандмана на Устав Србије у делу у коме се уређује положај правосуђа у Србији, Венецијанска комисија је на својој пленарној седници 22–23. јуна 2018. усвојила Мишљење о предложеним амандманима;
- ▶ Венецијанска комисија је 22–23. јуна 2018. усвојила Мишљење о изменама и допунама Закона о Судском савету и судијама Црне Горе у вези са именованем чланова Савета који не обављају судијске дужности; то мишљење је усвојено хитно да би се отклонила опасност од потпуне блокаде судске гране власти у Црној Гори;
- ▶ Венецијанска комисија је на пленарној седници 22–23. јуна 2018. усвојила Мишљење о Нацрту закона о изменама и допунама Закона о финансирању политичких странака на Косову;
- ▶ Власти Црне Горе су предузеле кораке за побољшање медијског законодавства. ЕСМ је подржао израду нацрта три нова закона којима се уређују питања рада медија. Ти нацрти закона, у облику у коме данас

- постоје, по свему судећи одражавају многе препоруке Савета Европе;
- ▶ На својој пленарној седници 15–16. марта 2019. године Венецијанска комисија је усвојила Правно мишљење о изменама и допунама Закона о судовима које је припремило Министарство правде Северне Македоније. На основу Мишљења Венецијанске комисије Северна Македонија је усвојила измењен и допуњен Закон о Судском савету. Главни проблеми на које је указано у Мишљењу Венецијанске комисије отклоњени су у закону који је усвојен у мају 2019. године.

ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

<http://horizontal-facility-eu.coe.int>

 [jp.horizontal.facility](https://www.facebook.com/jp.horizontal.facility)

 [@CoE_EU_HF](https://twitter.com/CoE_EU_HF)

Контакт

Координациони тим за Horizontal Facility

Генерални директорат за програме

Савет Европе

Avenue de l'Europe

F-67075 Strasbourg Cedex

Француска

E-mail: horizontal.facility@coe.int

Израда овог документа је финансирана средствима заједничког програма Европске уније и Савета Европе. Ставови који су у њему изражени ни на који начин се не могу сматрати званичним мишљењем Европске уније или Савета Европе.

Савет Европе је водећа организација за људска права на континенту. Обухвата 47 држава, укључујући све чланице Европске уније. Све државе чланице Савета Европе потписале су Европску конвенцију о људским правима, споразум чии је циљ заштита људских права, демократије и владавине права. Европски суд за људска права надгледа примену Конвенције у државама чланицама.

www.coe.int

Земље чланице Европске уније су одлучиле да удруже своја знања, ресурсе и судбине. Заједно су изградиле стабилно окружење, демократију и одрживи развој задржавајући културну разноликост, толеранцију и индивидуалне слободе. Европска унија је посвећена дељењу својих достигнућа и вредности са земљама и народима ван својих граница.

www.europa.eu

Финансирано
од стране Европске уније и
Савета Европе

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Имплементирано од
стране Савета Европе